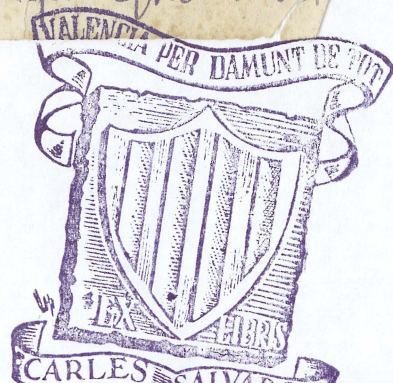


El meu Concepte de la Poesia (Conferència =)
23 maig 1935

Vindre al Rat Penat a parlar de Poesia, a llegir poemes en valencià potser és massa atrevit perquè jo he pensat sempre que aquesta Casa estava rebuda de poesia que cada cadira ha servit de seient a una llarga llista de poetes, que cada prestatge conté una pila de volums de versos, que cada taula ha ~~sigut~~ servit per a qui ~~volers~~ ^{centenars} de llibres de ritmes obriren i descansaren les seues ales ratellades d'imatges... Jo, ~~des del meu~~ ^{en el meu} bellíssim i fortíssim refugi de Benasal he pensat que el Rat Penat estava saturat de Poesia. I heu. vos ací que quan el Sr. Lluomener en ~~parlava~~ ^{pregava} per segona vegada que jo pronunciés una conferència en aquesta casa vaig dir-li que parlaria sobre Poesia, sobre el meu concepte de ^{la} Poesia i que llegiria uns poemes meus com a obligades il·lustracions. I després, en casa jo, quan ordenava idees per a bastir el meu fet me n'he adonat que l'atreviment havia estat ^o massa gran o massa dur.

Massa gran perquè potser venia a ^{re}carregar la saturació poètica de la Casa; massa dur per si la meua poesia topava d'una manera brusca amb la ~~manera~~ ^{manera}, amb l'estil, amb el concepte ètic que els ^{de} dignem-ne poetes de la Casa, venim a fan. Però després que me n'he ~~se~~ alegrat molt



J me n'he alegrat ~~molt~~ perquè una de ²
les grans festes poètiques que es fan a ciutat
és els Jocs Florals i aquests Jocs Florals que
fa el Rat Penat estan anquilosant-se d'una
manera desproporcionada com tot el món sap
i din. Jo mateix alguna vegada he clamat
contra aquest anquilosament prematur; i jo
mateix he pres part en alguns Jocs Florals
amb la sana intenció de veure'ls airejats.

Així, doncs, les meues paraules d'ara,
la meua lectura de poemes que ara faré, tenen
tota la intenció, tota la mala intenció si volen,
però per a mi tenen una intenció boníssima,
en absolut, de fer viable als Jocs Florals en
particular, i a la producció poètica valencia-
na en general, l'acceptació dels nous con-
ceptes de la poesia que són no ja acceptats
en totes les literatures sinó com i sang poè-
tiques en qualsevol literatura d'aïres interes-
sants.

~~Perquè faig versos?~~

~~En 1930~~ ^{Fa 5 anys} escrivia jo aquestes paraules desti-
nades a l'antologia "La Poesia Valenciana en 1930"
que publicà l'Editorial "L'Estel":

22 Si no ningú elliqués els meus poemes
també els escriuria amb la mateixa fruïció
d'ara. Els publiqui per exemplaritat propa-
gandista, d'acció. Sóc un polític de l'idioma.

En aquesta doble declaració estan concreta- 3
des les dues facetes més interessants de la meua
laboració dins les lletres valencianes. Escriure
valencià per l'íntim goig d'escriure la meua
llengua. Plasmar l'esperit del poble valencià,
donar forma plàstica a l'ànima de la meua
terra, treballar, polir aquesta pedra preciosa de
la nostra intel·ligència. Fer que ~~el~~^{l'idea} naixença
al meu cervell prenja la gràcia literal pera
què retorne al meu cervell per aquestes fi-
nestres dels meus ulls. Tota una satisfacció,
tot un goig, tota una fruïció, interna i externa,
de courejar el meu idioma que és la manera
de pensar i de parlar de tot un poble que ha
passat, que veu ara, que deuia vindrà. Aques-
ta vida angelical que sent quan escriu en va-
lencià per res del món ^{no} la canviaria i si algú
m'impidis que escriu ^{viva} en aquesta glòria, ~~per~~
~~la meua~~ ^{la meua} escriptura quedaria paralitzada
~~deixant~~ ^{abans de moure's} en una llengua imposada,
perquè jo no puc renunciar de cap de les ma-
neres, ni per cap motiu, a la meua personali-
tat que és al mateix temps la personalitat d'un
poble que ha estat, que és i que serà.

Sóc escriptor per al públic per política. En un país
com França, per exemple, on la publicació literària
és un fet normal jo seria un d'eixos homes entre mil
que tenen al calaix una obra dramàtica, una

novel·la i un llibre de versos tot inèdit, na-
turalment. Però a València, no. Ho he de publicar
encara que sé per autocrítica que la meua labor
literària no para d'ésser discreta, d'una va-
lor mitjana per ara i que jo voldria millorar;
ho de ~~de~~ publicar perquè a València es publi-
quen molts pocs llibres; perquè es llig poc;
perquè tenim una invasió de literatura foraste-
ra que fa por i que ens rebel·la i ofegava i
nosaltres no fem ~~uns~~ parets, uns límits, unes
parets ~~de llibres~~ ben altes de llibres valencians,
una muralla de cada llibreria nostra, de cada
Editorial valenciana. Cal publicar molt i
bo. Cal oposar-nos a la invasió de llibres foras-
ters comprant, llegint llibres nostres. I per això
publique. I entenc fóra imperdonable que jo no
publiqués llibres perquè — fóra modestia i valga
la immodestia si volen — perquè tinc el meu
públic i perquè, ~~fo~~ llevat del meu primer li-
bret de 1923, Plàstic, les meues edicions s'han
venut bé i mai no he perdut diners. Sempre,
segurament, que la meua poesia, que la meua
prosa, sempre poètica, interessa i fa de bon llegir.

I açò és el que jo buscava: un públic. Un
públic valencià que trobava en la meua llengua
aquella meua de literatura que no teníem i
que per posseir-la calia afajar llibres de lite-

natures foranes.

Deliberadament, premeditadament, vaig ⁵
adscriurem al que aleshores es nomenava avant-
guardisme. L'avantguardisme era un moviment
renovador, no revolucionari com algú ha dit.

Aquella escola literària era un raspall per als
temes poètics ~~es~~ per a tota la carricloneria li-
terària; anava contra el metre i la rima i la
cadència i la consonància quan aquestes ele-
ments accidentals de la poesia indicaven l'en-
dor, niciesa, manca de personalitat original;
tractava de renovar els dipòsits poètics per
a que la poesia frescal i tendra i jove i bella,
i reductora poque, arribar als esperits que, en
veritat, adrahen la poesia i no els vasos en
que es volien presentar-la.

Jo, encantat, meravellat de la intenció vaig
anar directament a captar aquests gustadors de
la Belleza pels novells camins de l'Estètica.
I no estic gens repenedit. Crec que he obtingut el
que em calia dins aquesta escola, dins aquesta
moda, dins aquesta intencionalitat demagò-
gica en aparença però sanitosaament renouella-
dora d'aquelles malaltines produccions de la
darrera hora del romanticisme que també són
una moda - i féu molt bé d'ésser moda - que
ens haguera tornat tuberculosos a tots els aparrio-
nats de les lletres.

~~Escolten~~ Escolten una mena reacció davant

les estúpideses que havien estat escrites al voltant ⁶
del tema "la barraca".

Plàstic, pàg. 22.

Cal declarar totsequit que de cant a "la barraca"
només hi ha u: La Barraca de Teodor Llorente. Poema
no superat encara i imitat per ~~tots~~ els poetes valen-
cians d'~~abans de la guerra~~ ^{després de la guerra}. Llorente féu la creació
en vers; calia no fer la caricatura, ni el disdibuix, ni
tan sols la imatge: només els impotents i els envejosos
de la glòria del nostre immortal Llorente podien pensar
en un eclipsi, per altra part impossible.

Aquest ~~novel·la~~ ^{novel·la} balbuceig avantguardista valencià
no fóu mal rebut i jo, afalagat - i perquè no dir-ho
em doní de ple a l'esmolesme. Calia aprofitar l'è-
poca, la moda es notoria brillant, totes les litera-
tures anaven plenes de receptes ^{les} ^{literàries} que des de París
es llançaven arreu del món cada ~~trimestre~~ ^{anyada}.

Així, però, teníem la dictadura; el valencianisme
~~sembla~~ havia plegat les ales. I quan les desple-
gava en forma de Taula de les Lletres Valencianes
publicava jo uns poemes rabiosament mo-
dernes. En Taula havia altres poetes i en cal
recordar que ~~entre altres~~ Thous Llorens era, tam-
bé, avantguardista. Ja no estava a soles, jo. Ja po-
diem cridar i cridàrem i publicuí el meu lli-
bre Vermell en to major que fou causa d'una
llarga i molt interessant polèmica. Hi els que

anàvem ^{en} favor ni els que anaven en contra de 7
la novella poesia foren vençuts. Hi haquí, però,
un grany: ~~per~~ el llac tranquil es féu sorollós, i
~~per~~ l'aigua que estava en perill de putrefacció,
millor, que ja fea olor putrefacta es renovà i
s'adartí.

Heus ací un dels poemes que més indignació
produïren i un dels que més èxit obtingueren:

Vermell (pag. 16).

Vegem un altre, per contrast, que canta la nit
~~com es veu la novella poesia no abandonava~~
~~les descripcions ni d'~~

Vermell (pag. 39)

Com es veu la novella poesia no abandona
les descripcions ni abandona l'anècdota. No és
que ~~no~~ ens faltara, ni ens falte encara, la
gosadia. És que, jo al menys, em ~~detenc~~ ^{detinc} en
el punt just de l'equilibri. Aparat, però no
~~és~~ massa; valent, atrevit, però prudent; ~~és~~ ^{és} una
cosa calculada. Pose en els poemes la passió
però no perc l'enteniment. Sé que escric per a

una minoria però he de fer possible d'accedir a eixa minoria lectora que no acaben de deservir-se del castellet floral, del tipisme faller o del de la fira de l'estiu o de les descripcions cursis de l'horta, totes iguals com totes les cursileries.

Jo fixo de les cançonetes de l'horta d'aquesta manera: Vermell (pàg. 46)

Aquesta composició que acabe de llegir és un exemple de poesia feta solament a base d'imatges. És ~~una~~ filla dels ~~principis~~ postulats:

La poesia és un joc de paraules que interpreta un estat interior pur. Inspiració feta paraula viva, és, feta ritme, que raja de dins a fora. Poesia és, senzillament, evasió d'imatges.

La poesia no està en els ~~objectes~~ objectes, en les coses, ~~en~~ sinó en nosaltres mateixos. Una porta de sol, un puny de flors, la Venus de Milo, el Moisés de Miquel Àngel, un avió, una pinça ~~de~~ de fusta per a la roba ~~si~~ si tingueren la poesia en si tota la voríem; però no: sols la copiem, ~~es~~ és dir, els elegits, és a dir, els poetes. Jo entenc que la poesia de les coses està en els poetes i no en les coses. De cent ~~ports~~ portes de sol en copiem una, tal vegada, i això succeïx quan un estat emocional ens obri les finestres adients. Quan el poeta escriu poèticament sobre un paisatge es

refia, ^{més} segurament, de les emocions que el seu es- 9
perit encara conserva que no de la materialit-
tat del paisatge. La poesia com a producte intern
que és, és pastada amb imatges i tot poeta farà
bé ^{en} no involucrar imatges i anècdota quan no
hi ha anècdota productora ~~de~~ d'emoció. La ~~col·la~~
^{concreció} ~~caccio~~ d'imatges ~~solu~~ en paraules serà la poe-
sia pura com serà música si està concretada
en sons i pintura si ho és en colors. ~~Stollum~~.

Una cosa és fer poesia i una altra és escriure-la.
Tots, qui més qui menys, fem poesia, segons la
nuestra sensibilitat que pot educar-se i ^{que} s'educa.
Per això és dit que tots en som, de poetes. Fer poe-
sia és concentrar-se i gaudir de les cogitacions
emocionals, de les eufemes de l'ànima que
ens percutixen el sistema nerviós i ens fan
flouja la carn i ens deixa en un estat angè-
lic; és un gaudi espiritual de preques arrels
materials connectades als sensors.

Escriure poesia ja és ben bé tota una altra
cosa i, de vegades, una cosa tota oposada. Bio-
lògicament és oposada en absolut. La cosa
alada ha d'ésser materialitzada; la cosa im-
palpable ha d'ordevenir plàstica. Jo com-
prenc la sinceritat d'aquells poetes que els
versos dels quals són no paraules, sinó síl·la-
bes i síl·labes i síl·labes d'un idioma nou

sentit, i no coneixt encara, del mateix poeta 10
que l'ha redactat en un moment felicíssim de
sinceritat autèntica. Escriure poesia és anar pas-
sant ~~de~~ imatges al paper en forma d'oracions
gramaticals. Aquestes frases podran o no tindre rit-
me i rima sonors. El que imprescindiblement han
de tindre és sentit. Han d'ésser sentides, vullc dir.
Tindre sentit no vol dir que siguen entenedores,
ni que siguen sentimentals. No cal que siguen
naixcudes del cor. El que és precís és que hagen pas-
sat pel cervell. No és precís que vagen al cervell
del lector o del oient, ni al·lur cor, ni a llur
sang. La poesia no cal que tinga sentit comú;
és prou que tinga sentit propi, sentit personal.
Qui escriu poesia l'escriu per ell, pel quiq íntim
d'escriure...

... Altrament la poesia deixa d'ésser-ho i es-
transforma en una tanda de versos. Una
reixa és una tanda de ferros i la reixa pot tin-
dre art i pot no tindre'n. Jo no donc mai el
nom de poeta a qui només fa versos. Per a fer
versos i inclús fer bons versos, qualsevol que
n'aprença l'ofici és bo. Per a escriure poesia es
necessita, bé que se sap, ésser un elegit dels déus.
Per això mateix tots els poetes en totes les èpoques i
en tots els pobles han estat admirats. I recorden
que els ^{que} només fabriquen versos sense poesia
no passen a l'història.

I retornem al tema i expliquem ~~en unes poètiques~~ // ~~millor poèticament~~ ~~per a~~ ~~millor comprensió~~ ~~per a~~ poder ser uns més fi-
dels. fic que no precisa ni el ritme ni la rima
formals, oficials, d'ofici. És prou que haja en
el poema ritme d'idees i evasió d'imatges.
Les paraules són ~~ta~~ el vestit de les idees; la
paraula és la manifestació concreta del
pensament. Ha d'haver, doncs, una rela-
ció íntima entre l'una i l'altre. Però la
paraula és una ^{motma} cosa rígida per a poder in-
terpretar profundament una emoció cosa
sutil com és la mateixa poesia. I cal triar
la paraula. I com és insuficient, el poeta
es val d'un conjunt de paraules per a ex-
pressar allò que ell sent. És la imatge lite-
rària. De vegades la imatge es concreta
en una paraula l'accepció justa de la
qual no respon a l'estat emocional. Cal
interpretar-la. És la imatge literària tam-
bé. Així és com les imatges van de dins
a fora i així és com el poeta en escriure
va deixant sobre el paper el millor de
la seva vida anímica.

Vermell (pag. 55)

Aquest concepte personal de la poesia m'ha 12
fet possible les més distanciades produccions.
Des d'aquell poem espiritual de ls petits poemes
que forma el Llibret Eucarístic d'un misticisme
mediterrani ^{que} com ha dit Salvador Gimnot età ben
lluny del misticisme castellà fins els meus poe-
mes recents d'instint i passió on la sensualitat
es ~~desbord~~ vessa i glatix a torrentades, a ~~colps~~ ^{glops}
de sang, a colps de musculatura i que com es diu
en el poema Paor del Llibre "El bes als llavis"

«Potser només són poesia
que el subconscient descabdellava
a l'entorn de les llargues besades.»

Subconscient, naturalment. I és que el poeta per a
poder ésser fidel a si mateix ha de fer introspec-
ció i ha de posar-se en contacte de vin en vin amb
la mateixa deu, amb la mateixa font de la poesia.
I una vegada s'ha trobat ell mateix i ha polsat
les fibres, les cordes de l'emoció, es vessarà al pa-
per d'una manera natural sense trencar ni ves-
tir la ingenuïtat; si el quers naixen amb ritme
l'acceptarà; si naixen amb rima, l'acceptarà;
~~ni~~ en resum, ^{si} bollen repous les acadèmiques
regles literàries no els bandejarà. Però si res
no tenen a veure amb les normes establertes,
aleshores, les acceptarà també com a bonis ver-

nos que són, com a veritables flors ^{com a} tendres, 13
frescals i realíssimes flors de poesia. I els ama-
nerats que diquen el que vullquen; i els anti-
quats, que protesten si els plan; i els hermits
que s'espanten si els és de just; i els intel·li-
gents que esperen, mentre es desfoguen de qual-
sevol manera, la devallada de la llengua
de foc evangèlica.

No hi ha ~~veritable~~ poesia pura si no hi ha
sinceritat.

Aquesta sinceritat fa que ^{alguna vegada} l'expressió literal
aparega en forma de paradoxa. Un exemple extret
del mateix llibre anteriorment citat:

«Brunz el cadell
sota la nit estrellada
que quaita, tota ovelles,
el dring de les estrelles
i el brunzir del cadell reuse tonada.»

Un petit poema, un Hai-kai, per descriure una
tronada:

«Els angels rics
canonegen-burgesos — } de Vermell en
els angels pobres.» } tu major

I, també, el final d'aquest poema per si
tot ell - visió nocturna del maig - no fóra
ja paradoxal:

Vermell (pag. 75)

En totes les meues composicions més realistes 14
- que no qualificaré de subrealistes, no obstant
estar fonamentades en el subconscient - es trobaran
versos plenament obscurs; potser ^{no} riquen entenedors
perque ho són massa per a mi. El poeta no ha
de perdre mai - entenc - les bones maneres. El
poeta potser no s'espantarà del seu ^{propri} pensament
luxuriós però pot espantar la gent amb una
expressió netament clara i rasa; li cal alla-
vies, ni el poema ha d'ésser publicat, l'ús
benigne de l'eufemisme, que no serà altra
cosa que una imatge calculada pel seu
ordenador de l'educació civilitzadora. No
cal, ja comprendren perquè, no ~~he de~~ ^{cal} expli-
car alguns eufemismes que es troben en les
meues composicions més sensuals.

Però n' puc dir d'altres gosadies

Un idil·li: Rosa dels Vents (pag. 30)

Com he coprat la personalitat de la meua mu-
ller: Rosa dels Vents (pag. 31)

Com descriu una escena familiar: Rosa (pag. 34)
Com descriu una intensa nevada a les altes
muntanyes del Uestrat:

Rosa dels Vents (pag. 37) = 3 =

^{s'han trencat}
Com ~~es trencuen~~ ací, totes les fórmules enve-
llides ^{per} carrinclones de les postes de rol de li-

topografia barata:

15

El bes als llavis (pàg. 40)

I com ~~hi~~ conté tota una gamma sensorial:

El bes als llavis (pàg. 19)

I com es mantenen, encara, les emocions de l'adolescència fresques i rialleres, obtenides ~~así prop, en un carrer de les partides del Carme~~: amb la companyia de la feminitat ingènua, entre la riuina que naix i el pèl moixí que apunta al llavi:

El bes als llavis (pàg. 44).

Com es veu, el meu concepte de la poesia s'aparta prou, i en prou ocasions s'oposa, al concepte general de la poesia en la renaixença de la nostra literatura. I com ja és sabut, aquest concepte meu, aquesta manera de plasmar la poesia ^{que} no és una cosa personal ~~no és~~ ^{no és}, sinó que són alguns els poetes valencians que s'expressen en aquest to - que orquellament anomenem europeu - que pot dir ben alt que tota composició baixa de nostre, d'aire envaït, ploràntiques i lúrida d'elements poètics, cal allunyar-la dels llibres i de les festes més representatives de la nostra literatura.

Aquesta classe - digam-ne classe - de poesia no 16
es pot obtenir amb receptes; però posat a rer
clar no recordaré que en algun temps la
lluna, per exemple, era "la lluna" acompanya-
da amb d'algun adjectiu més o manco en-
certat; més abant "la lluna" era "com"... Es com-
parava "la lluna" a qualsevol cosa. I es pare-
java pel cel... En aquesta escola poètica, ja ho
hauen vist; la lluna és "un globus", "un baló",
"un disc", "una pandereta"... ja no és "com
una pandereta", "com un disc". Ha caigut l'ele-
ment accessori, antipoètic; i així, resta bri-
llant, meta, útil, la inatje poètica.

Beu és atrevit? I què! Però volen dir que
tots els atreviments de la composició que
ara llegiré no donen la sensació d'isola-
ment, d'abstracció absoluta de la parella
d'amants que estan junts, que es parlen,
que es miren com si no haguess res més²
al món que ells i l'amor que els fou?

El bes als llavis (pag. 31)

Si es tractava de ~~demostrar~~ - no de demons-
trar - un estat passional pur i ha estat acor-
regut, què importa els mitjans si són ho-
nestos?

I ara, sempre, abans d'acabar us he ~~de~~ d'èner ¹⁷
una vegada més sincer. Us he atabalat perquè
la cançó ha estat enfadada, perquè ~~ha~~ el tabal
he perdut amb una insistència marejada
el tabal del meu jo que, naturalment, ha de
fer sempre el mateix ro. Però jo m'he presun-
tat en arribar a la fi de la meua exposició
i li serà permès a un poeta que parli d'ell
mateix ~~seu~~ ^{seu} despulat dels vels de la modestia?
Jo no sé ni ^{en} el clima literari de València acò és
permès o no. Jo veinc de l'alta muntanya i ig-
nore com es produïxen els poemes en societat. Però
si a un home se li permetix ~~seu~~ publicar els seus
versos i això és un acte normal i els versos són
producte de les seues cogitacions i en els versos
es ~~ha~~ volca la seua ànima, el seu jo, i això
no és motiu de censura, entenc que prou li se-
rà permès a un poeta una explicació del seu
credo poètic.

I prou. Si les meues paraules, ^{si} ~~mereix~~ la meua
actitud mereix crítica no velle evitar-la. La
meua sinceritat no pot exclure, no deu exclure
ni exclurà la vostra sinceritat. Expresseu-la
com millor us plaga.

